

דברי תורה וחינוך

את פנינת פלאוץ

עקב | הרב יובל שרלו

ראש ישיבת הסדר אורות שאול

בס"ד

עם כל הלב

"והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי, אשר אנכי מצוה אתכם היום, לאהבה את ד' א-לוהיכם ולעובדו - בכל לבבכם ובכל נפשכם" – בתודעה המעשית של שומרי המצוות פסוק זה עוסק בעיקר במצוות התפילה. מהדהדים בעולמנו דברי הספרי, אשר מצוטטים על ידי הרמב"ם, שקבע שתפילה היא אכן מצווה מדאורייתא – "וכי יש לו עבודה בלב ? הא מה תלמוד לומר: ולעובדו בכל לבבכם - זו תפילה" (ספרי פרשת עקב פיסקא ה). קביעה הלכתית זו היא חלק ממיסוד אחד המאפיינים המובהקים של עולמנו ההלכתי – מימוש חובת התפילה כחלק בלתי נפרד מסדר היום שלנו. פרשתנו מהווה אפוא הזדמנות להתעורר מחדש מהרפיון שלעתים מתרחש בתחום התפילה, בין כאשר מדובר על עצם קיומה, בין על ההתרשלות מהשתתפות בתפילה בציבור, והן בהפניית תשומת הלב העצמית מאמירת מילות התפילה להעצמת הלב המתפלל, כדי שלא תהיה התפילה מצוות אנשים מלומדה כי אם 'גרעין הזמן ופריו' (ריה"ל).

אך נפנה שוב את מבטנו לפסוק המצוטט בראש הדברים, ולפיסוק שלו כפי שנקבע על ידי אנשי המסורה בטעמי המקרא. על פי טעמי המקרא המחייבים, לא נאמר בו "ולעבדו בכל לבבכם" המלמד על העבודה שבלב שהיא התפילה, כי אם "לאהבה את ד' א-לוהיכם ולעובדו: בכל לבבכם ובכל נפשכם". לאמור: זוהי מצווה כללית, הקוראת לנו לאהוב את ד' ולעבוד אותו עם כל הלב. זה נכון ביחס לכל מצווה, לכל מעשה, לכל התרחשות. בין אם מדובר כאשר אנו עומדים מול הקב"ה, ובין כאשר אנו מממשים מצוות שבין אדם לחברו. התביעה התורתית היא לעשות את הדברים כאשר תשומת הלב שלנו נמצאת בהם, כאשר אנו קושרים את מה שנעשה בלבנו פנימה עם המעשים החיצוניים שלנו, וכאשר אנו נוכחים בנוכחות מלאה בתוכם. ממד אחר של עבודה עם כל הלב מתברר בדברי הרמב"ם בהשגות לספר המצוות: "...ועיקר הכתוב ולעבדו בכל לבבכם מצות עשה, שתהיה כל עבודתינו לא-ל ית' בכל לבבנו, כלומר בכוונה רצויה שלימה לשמו, ובאין הרהור רע, לא שנעשה המצות בלא כונה או על הספק אולי יש בהם תועלת...". זו הסיבה שרוב הראשונים לא ראו בפסוקים אלה חובת תפילה מהתורה דווקא, אלא הדרכה כללית: להיות שם. לנכוח בשעה שאנו עושים את הדברים הטובים.

אנו מכירים את החובה הזו גם בתחומי בין אדם לחברו. הרבה פעמים – אנו מפטירים כמה מילים לעבר האדם המבקש לדבר עמנו, עוסקים באין ספור נושאים אחרים, מסמסים, ולא נמצאים שם עם כל הלב. את אותה התנהגות אנו מאמצים פעמים רבות גם במעשה המצוות. מקיימים אותן, אך לא נמצאים שם למעשה, ולא נוכחים. לא אחת, בעת עריכת חופות, אני חש כי החתן והכלה לא נמצאים שם, והם עסוקים בהוראות בימיו ובניהול המשפחתי. כל הדוגמאות האלה, ברבדים השונים של הקיום, מתכנסים למקום בו היענות למצוות התורה תהפוך את הדברים, ותמקד אותנו בכל מה שקשור בעבודת ד' בעשייה עם כל הלב – בין בתחומי בין אדם לחברו, בין בתחומי בין אדם למקום, ולא פחות מכך – בתחומי בין אדם לעצמו.

שבת שלום